

36. szám. 1869. Szept. 9.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
 AZ „ATHENAEUM”
 IRD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitűnőbb művészeink rajzolják s metszi RUSZ K.

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 2 hasábos petit sor egyzeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

As előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
 (SZEKÉLY FERENC GUSZTÁV-FÉLÉ)
 NYOMDÁBAN.

Cikkek: „Erdélyi képek. XXXIII. Szászváros.“ *Nemes Ödön*től. — „Dalmát népdalok. Közli: *Rádics György*. — „A Lábathlan-család síremléke 1400-ból. *Orbán Baldzól*. — „Cagliostro, a mult század legnevezetesebb bűvésze.“ — „Egy francia tábornagy agyonlövétése. — „A nankingi emlékek.“ — „Az 1830-ban elfogott országgyűlési ifjak fölség-sértési pöre.“ — Egy hét története. *Vadnay Károlytól*. —

„Vegyes közlemények.“ — „Irodalom.“ „Szerkesztői üze-
netek.“ „Ujdonságok.“

Képek: „A szászvárosi ref. templom. (Nemes Ö. rajza). — A Lábathlan-család síremléke 1400-ból. *Karván, Esztergom-megyében*. — Cagliostro, a mult század legnagyobb bűvé-
sze. — Ney, francia tábornagy agyonlövétése. (Olajfestmény után.) — A naukingi kínai régiségek.

Irodalom.

— (*Szemere Bertalan volt miniszterünknek száműzetésében írt nagybecsű „Napló“-jából*) Ráth Mór kiadásában megjelent a 4. és 5-ik füzet is, s így az egész mű be van fejezve. Ezután fognak jönni — ugyancsak Ráth kiadásában — Szemere egyéb, vegyes irodalmi dolgozatai, keleti utazása stb.

— (*Hugo Viktor „Nevelő ember“*) című, igen sajtóságot regényének is megjelent 4-ik s egyszerűsind utolsó, majdnem 400 lapra terjedő kötete. Ezt is Ráth adta ki. Az újabb időben alig jelent meg könyv, mely a koronás zsarnokok s a jogtalan eljogokkal bíró főrend ellen több gunynyal lenne írva, mint Hugónak ezen négy kötete.

— („Nagy szellemek“) cím alatt díszes kötet jelent meg Szana Tamástól. Idegen költőket ismertet, s az olvasó Leopardi, Poë, Edgár, Burns, Tegnér, Heine s Lenau felől vonzó modorban tartott előadás után nyer életrajzi és irodalmi adatokat, valamint az illetők költészetének jellemző-

sét, s mutatványt műveikből. Az ifjuság és hölgyek, kik most a költők és szépirodalom legbuzgóbb pártolói, jó könyvet kaptak e 173 lapra terjedő műben, melynek ára 1 ft 50 kr. Aigner Lajos kiadásában jelent meg.

— („*Utazás Brazíliába és vissza*“) cím alatt jelentek meg *Lauffer Vilmos* kiadásán *Geöcze István* dél-amerikai élményei két kötetben. (Ára 2 ft.) Lapunk pár számmal ezelőtt közölt mutatványt *Geöcze* ezen munkájából s olvasóink abból is meggyőződhetek, hogy ez az élvezetesben és tanulságokban irt magyar utazási munkák közé tartozik.

— („*A szabadsáért*.“) Képek és jelenelek 1843—49-ből; akkori feljegyzések nyomán közli *Gothárd Endre*. (Ára 80 kr.) Kiadta *Aigner Lajos*. Jóra való könyvecske, mely ujkori történelmünkhez szintén igyekszik adatokkal járulni.

— („*Gr. Széchenyi István viszonya az 1848-ki törvényes dialakuláshoz*.“) *Pósi Zombath M.*-től. (Ára 60 kr.) Aigner Lajos bizománya.

Szerkesztői üzenetek.

— *Sopronba:* M. L.-nak. Alkalmilag adni fogjuk.
— *Székesfehérvárra:* H. D.-nek. Szívesen fogadjuk a többi is, csak hogy székségesnek tartjuk önt kérni, miként a rajzok ne a szüvegbe, hanem külön papírra tétessenek, mert ellenesetben késnie kell a kézirat kinyomatásának.

— *Szemlakra:* L. J.-nak. Ha nyílik számára tér, jöhet a „*Heti Posta*“ tárcájának.

— *Tornán:* Sz. S.-nak. Óhajta s olt. elsejétől teljesedik. P. P. életrajza még nem jelent meg; kérnök annak beküldését.

— *Thuróc-Szent-Mártonba:* G. G.-nak. A „*Heti Posta*“-ba adtuk.

— *Gyulára:* Gy. L.-nak. A kitöltött időben ígérete szerint vártuk Önt. Most már csak arra kérjük, szíveskedjék a kérdéses tárgyakat szekérpostai uton szerkesztőségünkhez küldeni, vagy számunkra a kiadó-hivatalban hagyni.

— *Pesten:* I. J.-nak. Közlebb adjuk.

— *Bécsbe:* T. Gy.-nek. Csakugyan nem jelent meg eddig, mert nem jutott számára tér.

— *Békére:* A fordítások sem nem elég szabatosak, sem nem elég simák.

— *Arad-Szent-Mártonba:* Nem adjuk ki.

— *Telemonnak:* Ezt sem!

— *Deésre:* P. F.-nek. Most már idejét multa. A jövő évre kell hagyunk, midőn több rokon-tárgyval egy cyklusban fog jönni.

— *Deésre:* M. L.-nak. Jobb szeretnők az itt röviden felsorolt adatokat inkább prózában és részletesen megkapni; így fontosabb kiegészítéssel szolgálhatnak az illető nagy költő életrajzához. — Azon régiségek lerajzoltatása valóban kívánatos lenne.

— *Selmere:* N. T.-nak. Jó, és ki lesz nyomtatva.

— *Adonyba:* K. I.-nak. Nagyon ismert és haszontalan üjdonságok azok, melyek már nem egy kalendáriumban jelentek meg.

Ujdonságok.

Idei műlapunk, a „Guyon Richárd honvédtábornok a n.-szombati csatában“ próbálapja már elkészült s megtekintése után mondhatjuk, hogy az már tárgyánál fogva is jobban fog tetszeni közönségünknek, mint eddigi, s bizonyára minden más magyar műlapnál fényesebb kiállítású képeink. Jövő október hóban a kiadó-hivatal megkezdi e műlap szétküldözését, úgy, hogy a jövő évnegyedben megkapja azt minden egész-éves előfizetőnk (habár félévünkint vagy évnegyedes részletekben fizetett volna e lapra), ha a csomagolásra és bélyegilletékre szükséges 30 krt elébb beküldé. (A „*Hazánk s Külföld*“ kiadóhivatala.)

* (A természetvizsgálók fumei nagygyűlésére) 1400-an utaztak. Az ismerkedési estély e hó 5-én volt, díszes vacsorával a tengerészeti akadémia kertjében, mely alkalommal *Verneda* polgármester *Fiume* visszacsatolásaért irtett poharat. A gyűlések e hó 6-án kezdődtek meg a színház termében, mely fényesen volt kivilágítva és földiszítve, és nagy számu közönség jelent meg. B. *Vécsey József* elnök tartott megnyitó beszédet, utána *Verneda* szólt olaszul és magyarul, majd pedig dr. *Halász Géza* alelnök. Ertekezéseket tartottak: *Conte Domini*, *Bódogh*, *Balogh Tihamér*, dr. *Arányi Lajos*. Egyszerűsind egy emelendő *Walhalla* tervét terjeszték elő a magyar állam ezredéves fenállásának ünnepejére. Az utcákat és hajókat magyar lobogók díszítik. A lekezdés nagy.

* (*Greguss Gyula*), az akadémia és Kiskalud-

Ötödik évi folyam.

36. szám.

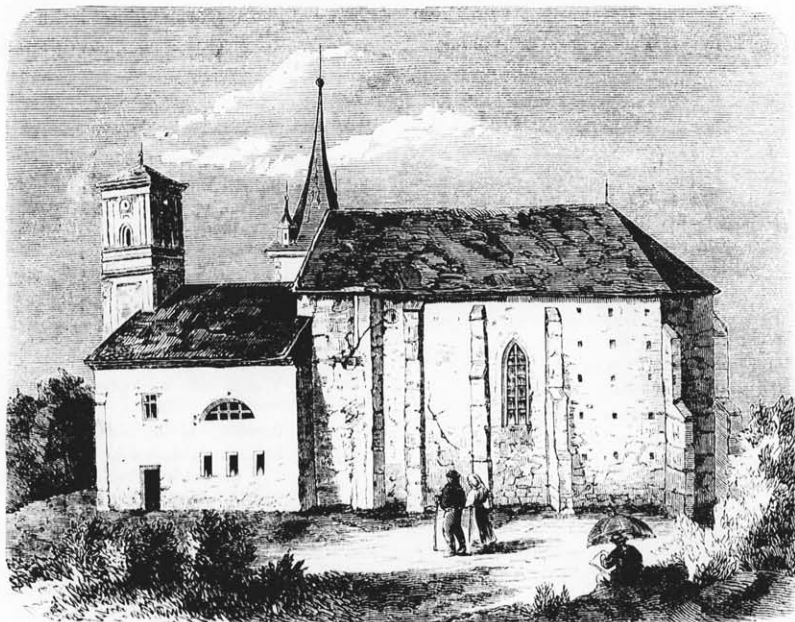
Pest, 1869. Szeptember 9-én.

Erdélyi képek.

XXXIII. Szászváros

Erdély egyik legcsinosabb városa, melynek mintegy 4000 lakója részint magyar, részint szász nemzetiségű. A Maros bal partján, gyönyörű vidéken fekszik; mögötte a hátszegi, hóval bo-

1200-ban kezdett épülni. A többi szász városoktól annyiban tér el, hogy kerítése nincs; építését megkezdték ugyan, de a viharos idők miatt félbenmaradt. A város közepén azonban tekintélyes

A szászvárosi ref. templom. (Nemes Ö. rajza.)

ritott hegylánccal húzódik végig, mely által a táj igen festői képpé alakul.

Keltekzése a többi szász városokéval majdnem egy időre esik; ugyanis a *krónika* szerint

erődje volt, melyet egy mély árok vett körül; e vár falainak jelenleg csak egy része áll fenn, ez is utolsó bástyájával az enyészet szélén áll.

Ezen vár tágas udvarán két egyházat talál-

lunk; ezek egyikét ide mellékelte képünkben mutatjuk be, s ez a reformátusok temploma. A góthi modorban épült templom önkénytelen is a szász-sebesi evangélikus templomra emlékeztet, csak hogy ez amannál sokkal egyszerűbb, támaszlopai is minden ékítmény nélküliek. A templom előrése újabbkori építmény s legkevésebbé sem áll szanktuariumával összhangban.

Szászvárosnak a történelemben csekély szerep jutott, s nagy jelentőséggel soha sem bírt; vára azonban több ostromot kiállt.

1602-ben Bástá 400 emberből álló katonasága, mely a városban telett, annyira rosszul viselék magát, hogy a lakosságnak a várba kellett nyomulni. 1603. áprilisban a fejedelemségre vágyó Székely Mózes a török pártfogása folytán kardot ragad, és seregének egy részét Bethlen Gáborra bizza. Bástá egyik vezére, Tech Ilyés, az ellen közeledtéről értesülvén, a várba akar menekülni, de Deák Mihály, királybíró előtte bezáratja a vár kapuit. Bástá katonái a vár mély árkába húzódtak tehát, hol egy napig bátran ellentálltak, éjjel azonban Szászsebesbe akarván menekülni, Bethlen katonái által — 11-et kivéve — lekoncoltattak.

Székely Mózes a Barcán elesvén, miután Bethlen is külföldre menekült, Bástá ismét birtokába ejtette a bérces Erdélyt. Szászvárosba nyomult s

Deák Mihály királybíró két polgártársával a vár kapujának bezárásáért felakasztatá. A városban levő polgárság azonban Bástá katonáit méhkasokkal elűzte.

1661-ben a II. Rákóczy Györgyre jött társág a várost kastélyával együtt fölégeté.

A vár tőszomszédságában emelkedik a reformátusok gimnasiunának épülete. Jelenleg nyolc gimn. osztálya van, létszáma 5—600 között áll. A csinos két emeletű épülethez közelebbi időkben egy mellékszárny csatoltatott, mely a tanoda gyarapodását eléggé igazolja. E tanoda körül gr. Kun Kocsárd, volt hunyadmegyei főispánnak és képviselőnek, hervadhatatlan érdemei vannak.

A város közönsége művelt s nagyobbára a haladó kor jellegével bírnak. Ugyanis a városnak van két könyvnyomdája, sőt pár évvel ezelőtt „Broos“ (Szászváros) címmel egy politikai lapot is szerkesztettek. Van egy igen csinosan rendezett kaszinója, és a város Déva felőli részén lövöldéje.

Szászváros lakói vagyonosak, mert mintegy velük született a szorgalom, egyszerűség és kitartás. Minthogy azonban az új pályavonal a várostól tekintélyes távolban vonul el: kereskedése és ipara aligha fog óriási léptekkel haladni.

Nemes Ötön.

Dalmát népdalok.

I.

Esik eső, a fű zöldül,
Dalmát legény utra készül:
Mulatozni Frankországban,
Sokat látni nagy világbán!

És a mint megy hegyen-völgyön,
Mindenütt vár rá az öröm;
Megszólítja sok szép leány
Itt is, ott is, ilyenformán:

„Idegen föld szép szülötte,
Karjaimba jöjj te, jöjj te!
Van sok kincsem, sok aranyom,
Ámde nincsen még galombom!”

„Büszkén felel rá a legény:
Sajnálak én nagyon — szegény!
De van kincsem van aranyom,
Náladnál szebb, jobb galombom!”

II.

Hopp, cupp édesem!
Mért nem mondatd azt nekem,
Hogy a rózsám beteges?
Vinnék neki, mi kedves:

Szunyog oldalbordácskát,
Ráknak mindkét állóját,
Egy kis pohár pálinkát;
Kell, hogy oltsa a szomját!

Közlő: **Radics György.**

A Lábathlan-család síremléke 1400-ból.

Múlt évben rég nem látott barátom, Simonffy Kálmán látogatására, az Esztergom vármegye felső szelén fekvő Karvára rándulván, ő hívta fel figyelmemet az ottani régi templomra és a benne levő síremlékre, melyről valóban csodálatom, hogy

mindeddig irodamilag fölfedezetlenül miként maradt.

Az ó-egyházhoz közeledve, Karva kicsinyded templomában már messziről egy félkör-apsisú román egyházra ismertem, a miről még inkább

meggyőződtem, midőn annak alig három hüvelyk szélesség mellett két láb magas ablakocskáit közelebről vizsgáltam, láthatván, hogy azok körívrrel záródnak, s a román kornak középről ki- és befelé kajácosan tágul, egyszerű tagozatlan béliével bírnak.

Azonban a korjelölőként fenmaradt félkörapsissal és ablakokkal meg kell elégednünk, mert a diadalív és hajó teljesen átalakított, sőt a szentélyen is — a fűsvényen világító két régi ablakocska mellett — nagyobbakat nyitottak. De a hogy beléptem az egyházba, az ékítménytelen rideg kis épület azonnal háttérbe szorult, mert a hajópadlat közepén, egy valójában meglepően szép síremlék kötötte le figyelmemet.

Ezen síremlék piszkei vörös-márványból készült; hossza 233 centimeter, szélessége 115 cent. s egy átrepedésen kívül teljesen ép állapotban van.

Közepén remek dombormívű faragványban a Lábathlan-család címere pompázik. Torna-paizs *) a szokott dűlt helyzetben, egyik felén jobban kihajtvá, jobbról a szokásos lándzsa elhelyezésre szolgáló bemetszéssel. A paizs közepén átnyilazott sziv domborodik, a mi a Lábathlan család címere volt. A paizs fölé torna-sisak **) van helyezve, melynek csúcsán sisakdiszül ismét az átnyilazott szívet találjuk.

A mi azonban ezen címernél a legmeglepőbb, a mi neki valódi műbecset és művészi értéket ad, az a cimere-foszladék***), mit a közönséges ily cimerekereteltől eltérőleg, növénydíszlet alkot,

*) Tartschen vagy Stechschilde, Ecu de tournoi. Ily paizsok a francia címertanban ritkábban, Németországban azonban igen gyakran fordulnak elő, legelterjedtebben Zsigmond korában, ki által Magyarországra is, mint látjuk, átszivárogtak, bár cimereken való előfordulásukat én csak ez egy helyen észleltem, valószínűleg azért, mert ezen korból nagyon kevés síremlékünk maradt fenn.

**) Stechhelm. Ez egy felül kerekde sisak, melynek alsó része a nyakhoz simul, a felső és alsó rész között nagyon esekély, rostély nélküli nyílás van a látásra hagyva. Az alsó résznek közepén erősen kiszőkellő esőrja van, úgy, hogy éltetben (profil) nézve egész csúcsot képez. A nyakra simuló legalsó rész elől-hátul lenyúlik, mely lenyúlvány által a mellvérthez volt kapcsolva vagy srófolva. Ilyen a tornasisak, és ha ezen leírást a sírkövünkön látható sisakra alkalmazzuk, teljesen talál rá, sőt a mi sirunk oldal-boglárdíszre és finom szegvénye által a közönségesebb torna-sisakokat díszben felül is mulja

***) Helmdecken. Lambrequins. Különböen ezen még foszladékot is korjelölőként tekinthetjük, mert az ily arabeszkzerű fonadék foszladék a XIV-ik század végén és a XV-ik században volt divatos.

melynek gyöke a sisak-csúcsra díszletként lapul oda, azután pedig egyik ága előre kanyarodva, másika hátul maradvá, a legművészebb fonadék-hálózattal s egymással összetekeröző, mindenféle kacsaringós kanyarulatokkal futja körül és kereteli be minden oldalról a középponton levő cimert.

Ezen növény-díszlet stilizációja oly meglepően szép, maga a faragvány oly művészi könnyűdéssel van kivive, hogy ez emlékkövet méltán tekinthetjük úgy, mint régi síremlékeink egyik legkitünőbbikét. Érdekeltségünk még inkább fokozva lesz, midőn szerkezetéből annak igen nagy régiségére következtethetünk; mivel tudjuk, hogy a tornasisak és a paizsok még Németországban is a XIV—XV-dik században használtattak leginkább, a miért sírkövünket ezen korszakból származottnak kellene tartanunk még azon esetben is, ha semmi felirat nem tanúskodnék erről; de a találgatás, a régészeti alapelveken való számítás és korhatározás kételyeitől teljesen felment a sírkőnek igen szépen megmaradt körirata, mely kiválóan szép idomú minuskel betűkkel készült körirat a következő:

Hic est sepultura nobilium de Lábathlan*) Anno Domini (sic) Millesimo Quadringentesimo. (Ez a nemes Lábathlan-ok temetkezési helye, az Ur 1400. évében.) E szerint történelmünkben egykor jelentékeny szerepet játszott Lábathlan-család síremléke fekszik előttünk, ugyszólván egyedüli maradványa gyanánt ezen kihalt nevezetes családnak, melyből vajda, hadvezér, kapitányok, várparancsnokok és főispánok kerültek ki; de nemcsak ezen okból nevezetes sírkövünk, hanem műbecséért is méltán figyelmet érdemel az, mint igen becses műtörténelmi emlék s mint bizonyítéka annak, miszerint a XIV-ik század végén a köfaragás mily fejlődött és virágzó állapotban volt nálunk; végre pedig még azért is méltatnunk kell, mert adatul szolgál arra nézve, hogy a piszkei nevezetes márvány-bányák már akkortájt is művelet alatt voltak.

Nem tehetem, hogy e helyütt egyszermind a Lábathlan-családról — éppen e műemlék megérhetése tekintetéből — pár szót ne mondjak. Ez

*) A név végénél egy kis törés lévén a kőben, nem lehet biztosan tudni, ha Lábathlan, vagy Lábathlani volt-e? mivel e családnév mindkét alakban előfordul; azonban én az első hiszem, mivel ott *z*-re, vagy éppen *y*-ra alig maradt hely a szöveg és a szóválasztó cifra-ság közt.

egyike lévén a már rég kihalt családoknak, kevés az, mit róla tudhatunk. Származási helye Karvával szemben, a Duna jobb partján fekvő, s Komárom vármegyéhez tartozó Lábathlan község, s vagy a falu vette a családtól, melynek birtokában volt, nevét, vagy a mi valószínűbb, a falutól

1283.***) már előfordul, a Lábathlan-családdal azonban legelőbb 1414-ben találkozunk, mert akkor találjuk a történetileg ismert legelső Lábathlan Mihályt, ki Csongrád vármegye főispánja volt. Bár az 1400-ból való síremlék arra mutat, hogy a Lábathlan-család jóval előbb létezett, s a karvai

A Lábathlan-család síremléke 1400-ból Karván, Esztergommegyében.

vette a család, Lábathlan falu 1267. évben*) és

*) IV. Béla király 1267-ben Miklósnak, Wech unokájának főlovászmester- és főbírnökmesternek (regalium kraecanum comes) Lábathlanban 18, Bykulban 15

ekényi földet adományoz. Lásd Fehér Codex dipl. IV. 3. 430.

**) 1283-ban kervai Zvard és chaki Zvard testvérek Rodván, Lábathlan, Ujfalu, Ujkt és Kerwa fölött osztakoznak. Lásd Fehér Cod. dipl. V. 3. 209.

kistemplom alá e család sírboltja volt elhelyezve. Mihályunknak négy jeles fia volt: Miklós, Gergely, László és János, kik nagy részt szerepeltek és kitüntek.

A Lábathlan-családnak 1558-ban magva-szakt.

(A „Századok“-ból.)

Orbán Balázs.

Cagliostro, a mult század legnevezeteseb bűvésze.

Alig ítélték még emberről oly különbözőképen, mint *Balsamo Józsefről*, másként: *Cagliostro-ról*, kiről e sorokban fogunk szólni. Európa egyik része benne a legtökélyesebb embert, csaknem isteni jelenséget látott, míg másik része kezdettől fogva szemtelen ámitónak nyilvánította, ki még a szerepéhezszükséges önuralommal sem bír, mint-hogy hirtelen haragja, bosszúvágya és hiusága által gyakran elragadtatja magát. Hogy rendkívül szenvedélyes, és hogy gyöngéd alap-nevelésben nem részesült, ezt legheveseb csodálói is bevallották, valamint azt is, hogy a nagy tömeg által annyira dicsőített ékes-szólása egyáltalán nem volt művészi. Megjegyzendő az is, hogy

Cagliostro, a mult század legnagyobb bűvésze.

bár ő szám nélküli nyelv ismeretével — különösen a keletiokéival — dicsekedett, mindazáltal az olaszon kívül csak franciául tudott beszélni, s azt sem a legválogatottak kifejezéseiben.

Balsamo életírásának leghitelesb adatait a római szent officium irataiban találjuk, de megjegyezzük, hogy azok nem levén mindig pártatlanok, föltétlen hitelt nem is érdemelnek.

Balsamo József Palermóban, 1743. év június 2-dikán született. Atyját, ki kereskedő volt, nagyon korán elvesztette, s így anyai rokonai már gyermekkorában szülővárosa egyik szemináriumába adták be őt, honnan azonban többször megszökött, a miért aztán 14 éves korában Cartagi-

ronéba vitték, az irgalmas barátok zárdájába. Itt a szerzet gyógyszerészéhez adatván szolgál, némi ismeretet szerzett a vegyészetenben s az orvosi tudományokban, de a barát-csuhát csakhamar levetette s aztán Palermóban részint a toll

rajzolásban való ügyességéből, részint mindenféle apró csalásokból, bűvészkedés- és kincsásásból élt. Így többek közt egyik rokonának, egy közjegyzőnek házában bizonyos végrendeletet Maurigi örgróf javára hamisított, mi által egy vallásos intézetnek nagy kárt okozott. Majd bizonyos Marano nevű aranymivestől kétszáz uncia aranyat esalt ki azon ürügy alatt, hogy annak segélyével egy barlangból kincset fog napfényre hozni; mi-

dőn pedig a megcsalatott a kitézött barlangba elment volt, ott Balsamo ördögöknek öltözött cinkestársai jól oldóngették. A bántalmazott följelentette e dolgot a hatóságnak, mire Balsamo jónak látta egy komornyik s egy pap társaságában megszökni.

Miután ezen cinkeosai ellopták tőle a csalással szerzett pénzt, ellillantak tőle, és saját vallomásai szerint ezentul 8—10 évig egy Althotas nevű spanyol kalandor társaságában utazgatott Görögország-, Egyiptom-, Perzsia-, Rhodus- és Máltában, hol a máltai vitézrend nagymestere, Piuto, a titkos vegyészet nagy barátja, igen megkedvelte őt s ajánló-leveleket adott neki Nápolyba. Nápoly-

ból Rómába fordult, hol 25 éves korában nőül vette a 14 éves Feliciani Lorenzát, egy részöntő leányát. Már házassága előtt egy évig időzött Rómában, hol részint a méltai rondnek római követe: Breteuil lovag támogatásából, részben tollrajzaiból élt.

Balsamo házassága után mintegy hat hétre Franciaország Aix városában következő esemény történt. „Egy napon — ugymond Casanova emlékirataiban — a vendéglő asztalánál bizonyos zarándokról és zarándoknőről beszélgetek, kik csak most érkeztek; olaszok, Spanyolország St. Jago várcsából jönnek, s kiknek előkelőknek kell lenniök, mert a mint a városba léptek, gazdag alamizsnát osztottak ki a szegények közt. A zarándoknő alig lehet tizenhat éves, igen szép, de annyira elfáradt, hogy ágyba kellett feküdnie. A zarándokok ugyanazon vendéglőbe szálltak, a hol én is (Casanova) tartózkodtam, s a társaság kíváncsi volt látni őket. Mint olasz, élükre állottam a kíváncsiaknak, s a zarándokok előtt — kik vagy vallási rajongók, vagy családok voltak — azonnal tisztelkedtem. A zarándoknőt karszékben találtuk, a fáradságtól kimerülve; rendkívüli szépsége részvétet ébresztett iránta. Kezében mintegy hat hüvelyk hosszú réz-feszületet tartott, beléptünkkor azonban ezt letette s üdvözlésül lassan fölemelkedett. A zarándok, ki köpenyére épen tengeri kagylókat varrt föl, nem mozdult; rátökintett nejére s ezzel mintegy értésre adta, hogy csak ő foglalkoztassa a vendégeket. A férfi a nőnél 5—6 évvel idősbnek látszott, alkatára alacsony, de tagjaiban arányos volt; arcából bátorságot, merészséget, ravaszságot és finom gunyt lehetett olvasni. Tökéletes ellentéte volt nejének, kinek egész lénye nemességre, szerénységre, elfogulatlanságra, gyöngédségre és kedves szegyenkedésre mutatott. Mindketten csak épen annyit tudtak franciául, hogy megértethették magukat, s föl látszottak lélekzeni, midőn olaszul szólítottam meg őket. A nő római eredetűnek mondta magát, a férfi pedig nápolyinak, bár én siciliainak tartottam. Római utlevele Balsamo névre szólott.

„A nő aztán elbeszélte, hogy most már visszatérnek Rómába, miután St. Jago de Compostellának és a del Pilar szűz Máriának tiszteletüket megtevék; ők — ugymond — gyalog mentek odáig s épen úgy mennek haza; csak alamizsnából élnek; de hogy érdemeik szaporodjanak isten előtt, hiába könyörögtek szükségért és nyomoruságért, mert ha — mondá a nő — csak egy fillért kérttem is valahol, azonnal tele marokkal adták ne-

kem az aranyat és ezüstöt, úgy, hogy kénytelenek voltunk a városba léptünkkor még megmaradt pénzünket a szegények közt kiosztani, mert más-ként nem tettünk volna eleget fogadásunknak. Igen erős testalkatu férje nem sokat szenvedett, ő azonban a gyaloglás fáradaimait nem viselte meg-erőtetés nélkül. Aztán megjegyze, hogy három napig remél itt pihenni, aztán Turinon át Rómába megy.

„A szép zarándoknőt erre mindnyájan elégedetten hagytuk el, vallásosságában mindazáltal kételkedtünk némileg. Másnap reggel megjelent nálam a zarándok, azon kérdéssel: vajjon akarok-e náluk reggelizni, avagy szivesebben látom, ha ők jönnek hozzám? Azt mondtam, hogy ör- vendeni fogok, ha ők jönnek le hozzám. Reggeli-zés-közben kérdeztem, hogy mivel foglalkozik s ő azt felelte, hogy tollrajzokkal. E művészet csupán rézmetszetek másolásából s nem eredeti művek készítéséből áll; ő azonban dicsekedett vele, hogy szakmájában annyira kiténő, miként fogadni mer, hogy másolatát az eredetitől nem fogom megkülönböztetni tudni. E szavai után előmutatta mű-voit, melyek szebbek már nem lehetek volna, de egyszersmind esküdözött, hogy ezen művésze- te mellett éhen halhatna. Én egy aranyat kínáltam egyik tollrajzáért, ő azonban nem fogadta el a pénzt, hanem emlékül adta a rajzot s csak arra kért: miután holnapután elutazik, legyen szives az asztalnál számára gyűjtést rendezni, s valóban sikerült 60 tallért összeszednem, melyet a szép zarándoknő vett át. Midőn kérték őt, hogy írja be nevét egy emlékkönyvbe, engedelmet kért, hogy azt nem teheti, mert — ugymond — Rómában az erényessé nevelni akart leányokat nem szokták írni tanítani.

„Másnap hozzám jött s ajánlólevelet kért tőlem Avignonba; én kettőt adtam neki. Este aztán az egyiket visszaadta, megjegyzevén, hogy férjének nem lesz arra szüksége; egyszersmind kért, hogy nézném meg jól: valóban ugyanaz-e ezen levél, melyet én adtam át neki? Természetesen, ugyanaz! mondám. Ő felcacagot s állítá, hogy csak másolat, s férje csakugyan előhozta az eredetit. E másolat már csakugyan erősebb dolog volt, mint a rézmetszetek utánzata. Másnap el-utazott a zarándok-pár, kik tiz évvel később mint gróf Pellegrini s neje, Seraphina merültek fel.“

Casanova emlékirataitól eltérőleg, a római tör- vénszéki iratok szerint a fiatal házaspár eskü- vője után még két hóig volt Rómában, mely idő alatt Balsamo fiatal és gyönyörű nejének bájait — eleinte ennek heves ellenszegülése mellett —

keresetforrásul használta, s ezen keresetet hamis bankjegyek, s kéziratok készítésével, s tollrajzaival szaporította. Végre tartván az üldöztetéstől, Lorenzával s egy magát D'Agliata örgrófnak nevezett, a kéziratok hamisításához szintén értő emberrel elhagyta Rómát s Lorettón és Velencén keresztül Bergamóba érkezett, hol D'Adliatta által készített, s a Nagy Frigyes hamis aláírásával ellátott kinevezésre támaszkodva, porosz tisztí egyenruhában jelent meg, s toborzással igyekvék pénzt szerezni. Csalásuk azonban felfedőztetett; D'Angliata idejekorán megszökött, a fiatal házaspárt azonban elfogták, s csak kihallgatásuk után utasították ki a városból.

Balsamo szívesen visszatért volna Rómába, de régibb ottani csinjei miatt nem mert. A mi értékes holmija volt, eladta tehát, s Lorenzával Milánóba utazott. Innen indultak aztán Spanyolországba, Compostellába, a jó szerencsére bizán magukat. Zarándok-ruhában bebarangolták a piemonti és génuai területet, innen Aixbe mentek, onnan pedig Barcellonaba, hol Balsamo a kormányzónál állítólag foglalkozást nyervén, fél-évig maradtak, valószínűbb azonban, hogy Balsamonak alkalmá nyílt ezen magas állású urnál Lorenza bájait értékesítenie. Ugy látszik azonban, hogy itteni keresetforrásuk lassanként kiapadt, mert a fiatal pár egy előkelő ural Madridba utazott, hol Balsamo ismét neje szépségének árán éldegélt majd egy évig, mignem egy másik szicíliaival összeveszván, kénytelen volt Lisszabonba távozni, s itt nejét egy gazdag kereskedővel hozta viszonyba; midőn azonban ennek családja hangosan kezdett zugolódni, összeszedték sátorfájukat s Londonba hajóztak át, annélkül, hogy Compostellában szent Jágónál tisztelkedtek volna.

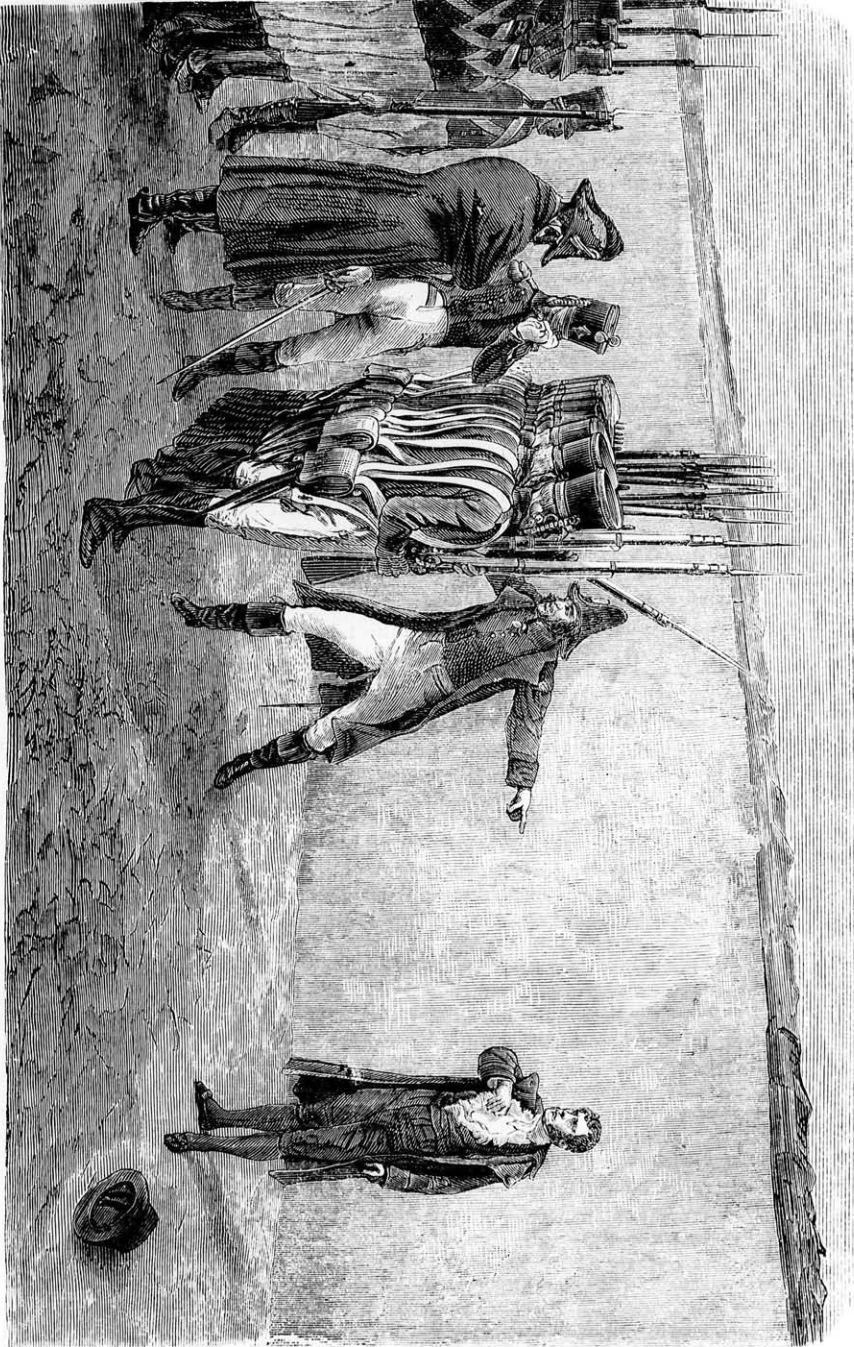
Londonban Balsamo Lorenzát megint a főntebb említett célra használta föl; itt az adósok börtönébe is beléjutott, honnan kiszabadulván, Franciaországba ment át. Doverből Párisig bizonyos Duplessis nevű ur költségén utaztak, ki a három első hóban még Párisban is ingyen tartotta utitársait, a miért Lorenza élelsei kárpótolták. Balsamo telhetlensége következtében azonban Duplessis végre azt tanácsolta a szép fiatal asszonynak, hogy vagy menjen vissza Rómába szüleihez, vagy folytassa üzletét saját kezére, s ne férje javára. S Lorenza egy szép napon csakugyan elhagyta férje lakását, s a számára Duplessis által fogadottba költözött, min Balsamo elförmedve, elfogatási parancsot eszközölt ki neje ellen, mire ezt 1773. februárjában több óra a St.

Pelagie nevű börtönbe zárták. Ez idő alatt Balsamo ugynevezett ifjító orvosságaért egy éltes asszonyságtól nevezetes összegeket csikart ki; aranycsinálással s más ravaszsággal is ámitott, s oly örült fényt üzött, hogy három hó alatt csupán fodrásza és táncmestere 10,000 forintnál többre került.

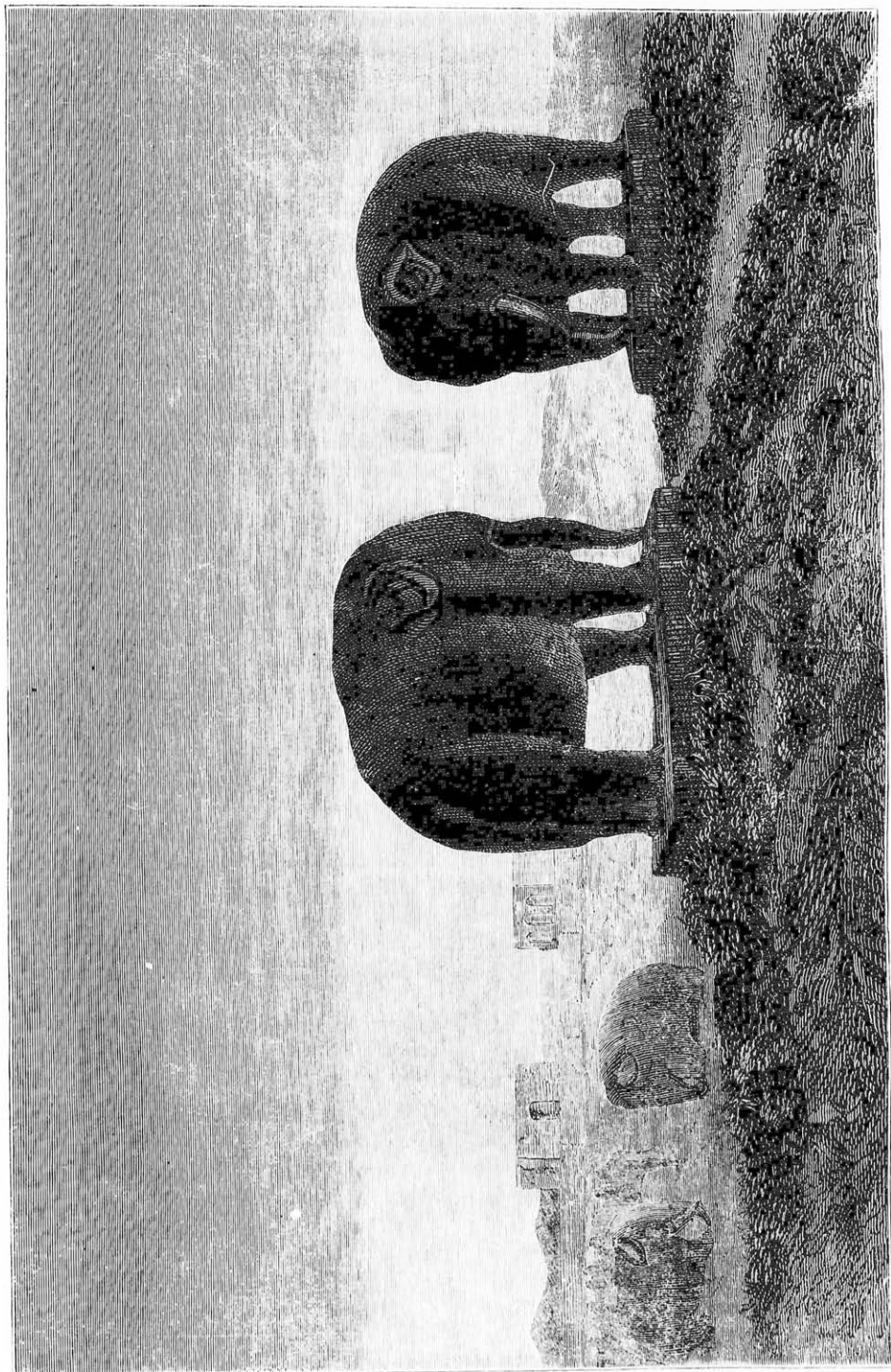
Kiszabadulván a börtönből, s vele ismét egyesülvén neje, tartott tőle, hogy számos csinje miatt ő kerül már most a rendőrség keze közé, ezért Pellegrini örgróf nevére szóló hamis utlevéllel Belgiumon, Németországon, s Olaszországon keresztül Nápolyba menekült, hol 1775-ben egy anyai nagybátyjával találkozott, s annak rábeszélése folytán meglátogatta Palermót. Itt azonban csakhamar felismerte őt az a Marano, kit az ördögök által megverettet, s ez elfogatta az ál-Pellegrini örgróft, mire aztán Balsamonak palermói végrendelet hamisítása is napfényre jött. Miként szabadult meg ekkor Balsamo azon veszélyből, hogy gályarabságra ne jusson, erről Götthe, a nagy német költő így szól:

„Egy szicíliai herceg (Campardon szerint Caramanica), ki a nápolyi királyi udvarnál nagy tekintélyben részesült, nemcsak rendkívüli testi erővel bírt, hanem szenvedélyeiben sem ismert semmi korlátot, mire az előkelő születésű dúsgazdagok annyiszor vélik magukat feljogosítottaknak. Donna Lorenza megnyerte ennek a hercegnek kegyét, s így az ál-Pellegrini biztonságát erre a hercegre alapította. A herceg nyíltan tűntette ki, hogy ő védelmébe vette a Pellegrini házastársakat, s kimondhatlan dühbe jött, midőn Balsamo azon emberek panasza folytán elfogatott, kiknek oly sok kárt okozott volt. Több módot kísérelt meg megszabadítására, s midőn ezek sikertelenek voltak, a törvényszéki elnök előszobájában a vádlók ügyvédét összetöréssel fenyegette, hahogy az Balsamot azonnal ki nem szabadíttatja. Midőn ez vonakodott kívánságának eleget tenni, a herceg megragadta őt, földhöz vágta s lábaival tiporta; hogy egészen agyon nem verte, csak a törvényszéki elnök közbejötének köszönhetni.“

Balsamo ezután a törvényszéki elnök rendeletére szabadon bocsátott, de Palermót mégis el kellett hagynia, s így ment aztán Lorenzával Maltába, honnan — ifjító szerével három hónap alatt szép keresethez jutván — Nápolyba vitorlázott át, s itt is sokat keresett a titkos vegyészlet és a kabbala tanítása által. Lorenza kívánságára ennek atyját s öcsesét Rómából Nápolyba hozatta. Lorenza öcsese szép és módos fiatal ember volt,

Key, Francia tábornagy agyonlővétele. (Olajfészmény után. Szívege az 570. oldalon.)

A nankingi kőháti régiségek. (Szöveg az 571. oldalon.)

s azért Balsamo elhatározta, hogy utazásaikban ezt is magával viszi, alkalmilag valami eszes nővel megházasítja, s aztán ez utóbbit is ép úgy beavatja ravasz titkaiba, mint beavatta Lorenzát. Két ily nővel a legpompásabb üzleteket remélhető végbe vinni. A mi három utasunk tehát Nápolyból ismét Franciaországba, Marseillebe kelt

át, honnan több család után Spanyolországba, Barcelonába, innen Cadixba jutott, hol ismét találkozott a titkos vegyésznek egy barátja, kitől Balsamo azon ürügy alatt, hogy ez a bőcek köve készítéséhez szükséges, fűvek- és más szerekre ezer tallérnál többet csikart ki.

(Folytatása következik.)

Egy francia tábornagy agyonlövétése.

Jelen számunk nyolcadik oldalán egy olajfestmény után oly metszvényt adunk, mely első Napoleon nagy drámája nagy epizódjainak egyikét állítja elé. A vig Párisa 1815. december 9-ken szomorú reggel nehézkedék s az égboldot szürke felhők boríták, mintha maga a nap is gyászfátyolt öltött volna a miatt, hogy a hősök leghősebbikének oly fényes és meseszerű pályafutás után oly vigasztalatlannal kell ma életét befejeznie! A csillagvizsgáló torony udvarán tompán és borzalmasan pergett a halottas dobzó, komoran tekintett maga elé a sorokba állított katonaság, melynek kezében reszketett fegyvere. . . Csak az a deli termetű, félig polgári, félig tábornagi öltözetben levő férfi áll előttük nyugodtan, csaknem derülten mosolygva, legnemesebb célpont a szomorú szemek és reszkető fegyverek számára, s kezét szívére téve így kiált: „Bajtársak! Annyiszor vezettelek benneteket Franciaország ellenségei ellen, s ti soha sem reszketettetek; mutassátok meg most is, hogy golyótok biztosan talál. Éljen Franciaország. . . Tüzet!” S a fegyverek nem reszketnek többé, hanem tüzelnek a vezényszóra. . . s vitéz katonáinak golyóitól szíven találva, roskad össze Ney tábornagy, elhingeni és moszkvai herceg, kit I. Napoleon győzedelmes serege mindig csak „a hősök hőse” nevezett. Valóban, I. Napoleon meseszerű korának fényes, meseszerű ele-

te volt az, melyet ezen puska lövések így egyszerre oltottak ki. A saarlouis-i szegény kőműves fia, Ney Mihály, eleinte ügyvédi írnok volt, aztán titkár egyik fő-prokuratornál, majd bánya felügyelő, s 1857-ben, tizennyolc éves korában francia huszár, míg végre I. Napoleon büv-vesszeje és saját katonai talentomai Franciaország tábornagjává és Moszkva hercegévé emeltek. De Napoleon fényének hanyatlásával csakhamar hanyatlani kezdett Ney tábornagy is. Napoleon bukása után hiába igyekezett XVIII. Lajos e hőst pártmértóság és újabb katonai kiténtetések által saját személyéhez csatolni. . . mert alig kötött ki Napoleon 1815-ben Franciaország partjain, Ney ismét legnagyobb ragaszkodással fogott mellette fegyvert. Auxerreben örömrivalgás közt ment át seregével együtt Napoleonhoz, s XVIII. Lajos megfutott. De Ney mindhiába küzdött Waterloónál hősi bátorsággal, Napoleon csillaga mindörökké elsötétült. Mindhiába harcolt „a hősök hőse” végre már csak azért, hogy a csatatéren essék el dicsteljesen, a végzet másféle halált tartott számára fel. Ney kétségbeesetten sietett Párisba s a páirek kamrájában kimondá, hogy minden elvesztett! A visszatérő Lajos elől Párisban rejtőzött el, de fölfedezték, elfogták s a páirek kamrája halálos ítéletet mondott ki fölötte.

A nankingi emlékek.

Krisztus születése után körülbelül 250-ben Budha-istennek egy indus papja jött volt Nankingba, a kínai birodalom azonkori fővárosába s a császári család székhelyére. E szentnek tartott ember csakhamar nagy tekintélyre jutott a nép előtt s hire a császár fülébe is eljutott, ki magához hivatta s kérdezte, hogy Budha által végbevitt csodatételeinek mily bizonyosságát tudja nyújtani? Erre a pap az állította, hogy az egész föld felszínén számos reliquiája van Budha-istennek szétszórva s azonnal hozzálátott egy ilyest előkeresni, melynek egyszorsmind természetfölötti csodaerő-

vel is kellett birnia. A császár megígérte, ha hogy ilyen ereklye kerülne Nankingba, hát ő annak számára külön fényes palotát építtet. A császár ezen ígérete után az indus elutazott, de már egy hónap múlva visszajött, egy cserépkorsót hozva magával, melybe Budha-féle ereklye, az isten egyik csontja volt rejtve. Ezt a császár szobájába vitte, hol azonnal megkezdé csodatételeit. A szent csont tudniillik fényesen megvilágítja a szobát, miután szétvetette a korsót. Sem acél, sem gyémánt nem vala képes e csontot megkarcolni, tűz nem árthatott neki s a legsúlyosb kalapácsok ütéseit

alatt is sértetlen maradt. A császár hite most megerősödött, s erre felépítteté Nankingban az első pagódát Budha tiszteletére.

Ezen pagóda volt a világhírű porcellán-torony. Kilenc emeletnyi magas levén, csipkés párkányzatáról százötven harang lógott alá s ugyanennyi lámpa világítá meg éjenként. Belsejét bálványok, képek és szent mondatokat tartalmazó foliratok ékesíték.

A porcellán-torony Khina legnevezetesebb épülete volt; a nép leginkább „a gyermeki szeretet emlékének“ nevezte. Körülbelül négyszáz év előtt tudniillik Jung-Loh császár Nanking helyett Pekinget tette székhelyévé, ezt megelőzőleg azonban anyja számára, ki itt szülte és nevelte őt, illő emléket akart állíttatni. Akkoron a nevezetes pagóda csaknem egészen romokban hevert, — ő anyja tiszteletére helyreállíttatta. Másfél évezreden túl szilárdan állott ez épület, ellenszegülve az idő romboló erejének, 1854-ben azonban betörték a felkölök Nankingba s dühöknek áldozatul esett az őstemplom. Tűzzel s löporral pusztították el a földszinéről, úgy, hogy ma már csak emléke él.

A hajdani porcellán-torony helyétől mintegy két óra járásnyira egy másik nevezetes templom van, s ezt egy másik épülettel párhuzamos falak

kötik össze. Ez ó-egyiptomi épülethez hasonlít; szélessége száz láb, magassága fél-ennyi s hossza megint száz láb. Bolthajtásos régi folyosó visz rajta keresztül egy kis dombra, mely mellvédes magas falakkal van övezve. Ez a régi khinai uralkodók temetkezési helye;

Az említett templomtól nem messze két egyszerű, négyszögű épületet láthatni. Ez épületek közepén fekete márványból óriási nyolcszögű márványtábla van, mely szintén márványból meglehetősen csinosan faragott óriási teknősbéka hátára van helyezve. E ponttól kezdve két sor óriási szobor emelkedik, melyek csak néhány lépésnyire vannak egymástól. Ezek is márványból vannak, nem ugyan művészien faragva, hanem rendkívül régiek. Minden alak négyszer fordul elő: kétszer állva, kétszer térdelve. Láthatni itt két álló s két térdelő elefántot, aztán tevéket, oroszlánokat, medvéket, lovakat, juhokat, végre pedig emberi alakokat, melyek azonban mind óriásiak; az emberek kezei melleiken keresztül vannak téve. Az állati alakokat azon különböző uralkodók jelképeinek tartják, kik a khinai birodalmat alapították. A Nankingot bevett és feldult lázadók ezen nevezetes szobrok közül is sokat szétromboltak.

Az 1836-ban elfogott országgyűlési ifjak fölségsértési pöre.*)

II.

Lovassy László levele b. Wesselényi Miklóshoz.

Méltóságos Báro Ur! — Százöt napi börtöni élet után jó Atyám volt első vendégem. Junius 1-ső napja óta az első, kire nem úgy tekintheték, mint ellenségemre. Levelem postamestere . . . olasz közlegény, ki Nagyságod válasz-levelét is el fogja hozni. Remélem, Nagyságod jó néven vendü, hogy mik szavakban ez épület izmos falain keresztül nem hathatnak, azokat az éjféli csendben a papírra feljegyezzem. Atyámtól tudtam meg, hogy Nagyságod Pesten van.

Én körültem, vagyis rajtam május 30 án teljesíté Hollósy fisk. poroszói diszkötelességét. Junius 1-ső napján léptem börtönömbbe, mely nekem új és ismeretlen lakot való adandó. Midőn először párnátlan szalmazsákomra feküdtem, eszembe jutott, hogy ezelőtt egy évvel épen ez napon szólottam először életemben mint Polgár, a Nagyságod személyében típrott szólásszabadság mellett. Egy kurta év után mint rab, betegen feküdtem, szalmazsákomon! Néhány napok mulva a k. ügyek igazgatója, és Fejes k. fiscális előtt állottam. Spanyol inquisitionnak gyalázatosnak kellett

lenni, mert százezerek miatta uti botot ragadtak s indultak jobb hazát keresni. Oh kár, hogy e két urak nem éltek azon korban, mert már ma ruhájokat senki sem csókolja. Spanyol inquisitió csak ilyen lehete, különb nem. Minden szó legrosszabb elfacsart értelembé véve, s magyarázat kivántatva oly kitételekre és pontokra, miket magyaráztatni akarni már magában neveltség. Az egyesület jegyzőkönyvének általam szerkesztett részében minden szó inquisitórii latra téve, többek közt: mit értek ezen kitétel alatt: „*messze vágyó remények*,” „*nagy ügy*” és számlálhatlan haszontalanságok. Az egyesületnek küldött négy rendbeli leveleim, egyik ezek közül alapja Actióm két pontjának t. i. az alkotmány felforgatására és uralkodási forma változtatására követelt conspirálás-

*) Lapunk ez idei 27. és 28-ik számaiban közöltük volt a kormány által indított ezen törvénytelen pör s az ép oly törvénytelen ítéletek vázlatos történetét, melyek kiegészítéseül, részben korrajzul s az egyéniségek jellemzéseül szolgáljanak az alább következő cikkek

nak. E nagy bünt ezen szavak teszik: „*Népföl-ségi szellemű képzetek már itt is fejlenek.*“ Az erdélyi ifjuságnak küldött, s általam szerkezett levél, az erdélyi válaszlevélnek megyei levéltárba Bars vármegyének küldött levél; az egyesületben felolvasott értekezéseim, zsidók emancipatiója és „*küldöttségos és nemtelen sorsa Magyarországnak,*“ de miket bőven s kedvök szerint nem szagolhattak, mert azokat több más minden írásaimmal együtt a lángoknak adtam, s ezen örülök, mert bár azok semmi felségsértést magokban nem foglaltak, de semmivé tételök engem sok kellemetlenségek alól mento föl; jelenltem a mult évi barsi gyűlésen; ezen gyűlésnek loirása; Wesselényi, Balogh areképnymatás; a kép-átadáskor Nagyságnak mondott beszédem; *kalap-levél a Rákóczy nótáján;* a sanctio napján a képviselők palotájában az ifjusághoz tartott bucsu beszédem; ugyanez nap estvéjén a „Zöldfa“ vendéglőbeni toasztok; pesti éjjeli muzsika; akkori beszédem: — ezek teszik rettenetes büneimet, mikért elég szemtelen a szent korona ügyvéde életmet, vagyonomat és a pör költségeit kérni. Három lengyelnek egy pár héti étellel tartása néhány barátimmal közösen, s kettőnek emléklevele alá nevem mellé e szónak „*republicanus*“ ragasztása, szintén istentelen büneim közé soroltatnak. Ezek, apró mellékkérdésekkel, iveket foglalnak el, s miután három nap ezeken nagy nehezen keresztül másztunk, ekkor olvasának fel előttem néhány készített beszédeket, miket, mint általam pozsonyi szálláson mondtakot követelnek. Napkeleti parabolák ezek az „Ezer egy éjszaka“ könyvéből kiszedve, igazi persai stílusban. Ha valaki magányos körben négy-öt ember előtt így szólana, lenevetnék, mint bolondot. Egyenesen a Fejedelem személyét érdeklik; néhány elfogadható talpigazság is köztök. Egy szó feleletül adva: „*hazugság!*“ elég vala.

Ezen tekervényes ösvényen keresztül hatolva, rajtam semmi változás nem történt mindaddig, míg az idéző levelet megkaptam. Senki sem volt körülöm, csak katona. Börtöni kellemetlenségeimet súlyosbíták a szobámban levő nagy fekete bogarak, bűdös férgek, ogerek, bolhák és legyek. Pipázás eltítva; könyvolvasás két hónapig egészen megtagadva, a börtönben őrt álló olaszok válogatva, hogy közülök egyis németül ne értsen egy szót is, és huzamos ideig tartott betegség, erősen próbálták meg békotűrésemet. Fejes k. fiscalis jött börtönömbé, hogy vallandék ügyvédet. Kossuthot vallottam; de ravaszul körülfogott, hogy mivel már a másik Lovassy is Pergert vá-

lasztá, és a k. ügyek igazgatója Kossuth ellen egyenesen excipiált, s hogy ő nagyon notatus stb. ily módon szavamot Pergerre adtam. Ekkor tevé egy kérdést Fejes k. fiscalis: „Mit tudok azon iratrul, melyet báró Wesselényi és Kossuth a sanctio napján az ifjuságnak átadtak?“ én feleltem „semmit.“ — Augustus 23-án roményemen felül egy a kir. táblát képezni akaró őt tagból álló küldöttség elébe állítottak, melynek a felperes volt egy tagja. Megjelentettek. Ügyvédet vallottam, Pergert. Megtudtam, hogy Lapsánszky ügyvédet nem választá, meg, hogy egy szegénynek ügyvédet rendeltek mellé; közkatonák anyai nyolvőkön elbeszélték, hogy Lapsánszky-nak szobája nem olyan ronda, mint az enyém; hogy ő szobájában nincs, hogy nagy komaságban van a Profúzsal, s hogy a k. ügyvédek igazgatója, s a k. fiscalis Fejes, a megjelenés napjáig gyakran meglátogatták. A küldöttség asztalán felismertem saját kéziratomat, mit Lapsánszky tölem Pozsonyban emlékül elkért, s mi a Nagyságnak tartott képátadáskori beszédemet foglalta magában. A látogatás legtöbbször vala; gyanakodni kezdék; irtam rabtársaimnak; de az emberiség becsületére hinni ily alacsonytságot nem akartam. Szeptember 1-ő napján a küldöttség elnöke Plathy felszólított, hogy mivel Pergert nem tette le azon es kütt, melyet ily alkalmossal leszoktak tenni, dmbár a kir. tábla arra Pergert kényszeríhetné, de mivel egy-átalában minket a szabad választásban korlátozni nem akar, választandók más ügyvédet, azon megjegyzéssel, hogy csak a pesti tabularis Prókátorok közül.“ — Egy pillanat adá az elhatározást, hogy csak azért álljak el Pergertől, hogy még eddig nem Tabularis ügyvédet választaszak. S így adám szavamot Kossuthra. Egy óráig adák a ravasz atyai tanácsokat, s Plathy Kossuth moralis characterere ellen is kimondá magányos véleményét. Én Kossuth mellett maradtam. Most azonban, miután atyám a királyi tábla előtt kijelenté, hogy ügyvédem a fel nem esketett Pergert, én is ehhez szabadom lépésimet. Megtudtam, hogy Lovasy Ferenc Benyovszkyt választá; s midőn a küldöttség eléggé szemtelen volt azt mondani, hogy Benyovszkynak annyira elfoglaltása van, hogy lehetetlennek tartja a küldöttség, hogy a védelmet elvállalhasa; ekkor azt nyilvánítá, hát küldjön a küldöttség akárkit védelmére, neki mindegy. Megtudtam, hogy Tormásy négyet nevezett meg: Benyovszky, Kubinyi, Sztrokay, a negyediknek nevét elfeledtem. Az eskü iránt, melyen én elborzadtam, egyik sem tevé kifogást. Irtam mindkettőnek, s Lovasy Ferenc adott

szavát egy pár nap visszavonta; Tormásy pedig szinte megnevezett ügyvédek csak felesketlen fogja használni. — Ezen bánásmód a leggyalázatosabb, mi nap alatt létezhet. Néhány nap múlva, mely alatt ügyvédeinket hasztalan vártuk, ismét a mindenható küldöttség jött s vallomási-mat az Itélőmester átolvasta. Ebben minden hi ven van megvallva, az is, hogy minden írásimat, eleve megtudva elfogatásomat, elégettem, nem akarván, hogy oly kezek illessék, melyeknek számokra én azokat nem írtam. Midőn az ezer-egy-éjszakai kivonatra jött a sor, atyailag intének, hogy vallanám meg, s Niezky még azzal akart feltűzolni, hogy character megvallani, mit az ember tett, ha büntetést von is maga után. Oh ezt az urat, én méltóbb igazzal emlékeztethetném characterre! Én örült nem lehettem, hogy azt valljam meg, miről semmit sem tudok. Ekkor felállott a kir ügyek igazgatója s a megnyitott ajtón Lapsánszky lépett be. Egy rátekintés elég volt hitet tenni reá, hogy gazember. Állítá, hogy ő minden egyes szavakra nem emlékezik, de hogy azon elveket én mondtam, azt erősítheti. Itt meg kell jegyezmem, hogy mielőtt Lapsánszky ajkain a hazugság kijött, ő a k. ügyek igazgatójának ezen hozzám intézett szavai által praeveniálva volt: „No lássa, Lapsánszkynek vallomásakor és vallomása hitelesítésekor is mondtuk, ne terheljen mást, lelkéből igazat szóljon, és ő most is azt mondja, ő ezeket hallotta.“ A Nagyságosok ugyan nézték arcomat, de színváltozásom hírét nem lehetének szerencsések a várfokra megvinni. Lapsánszky ez alkalommal előttem azt is vallá, hogy *Parkas* beszédében, melylyel a képet Balogh urnak átadá, e szavak is valának: „a despoticus önkényű kormány piszkos lelkű Fejedelmével együtt.“ Én tagadtam lelkiismeretesen. A másodszor megnyitott ajtón Tarnay jött be. Az Itélőmester olvasta vallomását, melyben a napkeleti regék némely részét számba adta. A vallomás szerkezete alávalóbb, mint belérdeme vallomásainak. A vallomás felolvasása után az Itélőmester ezen szavaimat jegyezte fel. „Ha volnának is sok elvek e követelt beszédekben, miket én nem egyszer, de többször mondhattam; miután azok ily becselentő alakban vannak előadva, s egész készített beszédek, miket nem társasági körben, mint gyűlésekben szoktak mondani: azokat is ily alakban sajátimnak el nem ismerhetném. Egyébiránt én a kormány ellen sokat beszéltem, s erre nekem jussom voít, s ha fejemet kiviszem, ismét beszélni fogok mindaddig, míg a kormány azon ösvényen jár, melyen eddig járt.“

Ezen nyilatkozás után Tarnayhoz mentem, kezét fogtam vele, kérdeztem, mily világ van oda kint? mikor jött? meddig mulat Pesten? Midőn ezt végzém, a bíróság nevét bitorló küldöttség elküldött, hogy isten nevében piszkos börtönömbé mehettek; s engem annyira jól tartottak lelki eleddel a hitvány két tanuk, hogy bár délután három óra volt, nem voltam éhes. Lovasy Ferenc ellen szinte persa regéket vallott Lapsánszky és Tarnay. Tormásy ellen csak az első. Tormásy írta, hogy őt igen soká kapacitálták, vallana meg legalább valamit a hazugságokból, és ha ezeket nem vallhatja meg, mivel elismeri, hogy ő is csak oly szabadon beszélt, mint a többiek: milyen elvek valának azok, melyekről ő Pozsonyban egyszer s másszor beszélt. Mily alacsonyág! hogy akarják bekeríteni a becsületest az előre kifőzve font hálóba! Ezt bíróság nem teheti. A küldöttség mint fél lépett fel ellenünk alperesek ellen, mint ellenség! Ez több mint alávalóság; én nem tudom ennek méltó nevét leírni. Tormásy e temérdek csalárd beszédek után Pozsonyban mondt elveinek fejtegetésébe bocsátkozott; ezt helybe nem hagyhatom: mert habár azon velem is, hogy közölt elvek nagyon is igazak és szabadosak, de azzal kellett volna az inquisitorokat megeáfolnia, hogy hallgasson. Lapsánszky, midőn Tormásyval lón szembe állítva, azt nyilvántá: hogy ő, mint az egyesületnek volt tagja, mondhatja, hogy ott a cél revolutio volt, s hogy ez nagy részben Tormásynak lett volna tulajdonítható. Ugyan szükség is volt egy ily szózatra, mert az egyesület irományai kevés revolutionalis szellemet lehelnék. Midőn ily módon mindhármán keresztül estünk a vallomások hitelesítésén, én és Tormásy ügyvédeink iránt kérdést tevén, ígért tétetet, de nem lón megtartva. Tormásy és én azóta is a mellénk rendelt katona tiszttel ügyvédek iránt a k. ügyek igazgatójának irattunk. — Börtöni életom historiai áttekintését végezmem azzal, hogy mindhármán a „kunfut“ nevet Lapsánszkynek ajándéku küldénk. Használhatja neve mellé, mint én a republicánust. Ő delator, minden irományok kézbe szolgáltatója, a hazugságok koholója, a József-kaszárnyában rabtársam, a pörben ellenem tanu. De hiszen majd gondoskodunk az egyesület hiytelen tagjáról.

Meddig penészedünk még itt? nem tudom. A nemzet megtette a magát, s így nekem nem maradt fel egyéb, mint a bécsi ítéletet nyugton elvárni. Egészen a Felperes kezében, önkénynek, vexáának kitéve, katonai despotismus alatt lenni, állani oly küldöttség előtt, melynek küldetési

célja mostani nyilatkozásinkból adatokat gyűjteni ellenünk, és ezt mégis mint független bíróságot külsőképen respectálni, ez nemcsak súlyos, de lelket alázó helyzet! Mikép leend vége börtünöknek? Ha tekintem az eddig történeteket s azt, hogy a kormány bünei közepete is mindig a *kegyes* szerepet szereti játszani, hinnem kell, hogy Resolutio fog érkezni, mely rettenetes bűneink elmenyörgése után nem kért kegyelmet fog osztogatni. Én irtózom ily Resolutióktól; ha divatba jönnek ezek, ily módon a kormány kegyelmesdi játékkal magát a legnagyobb zavarból is kivághatja. Ha el nem fogadjuk, tüzzel-vassal tanukat keritenek; addig huzzák a pert, meddig kedvük tartja s elitélnék: mert a hatalmas kormánynak

hazugságban maradni nem szabad. Ezen Resolutio iránt levelezésben vagyok rabtársaimmal. Tormásy az elfogadás mellett van. Irjon ez iránt Nagyságod: hálás köszönetet mondok minden szóért. A nyerendő válaszlevél leend bizonyosság nekem arra, hogy a formaruha nem csalt. Junius 1-ső napja óta itt ülök, s még ügyvédem sincs. Más dolgunk a jövő terminusra halad ismét.

Éljen boldogul Nagyságod! ez forró óhajlásom. Tiszteletemet adja át ismerőseimnek, kik reám börtönomban is gondolnak. Nagyságodnak, Börtön, Sept. 16. és 17-kén éjjeltisztelő szolgálja Lovassy László m. k.

(Polytatása követk.)

Közi: *Waltherr Imre.*

Egy hét története.

(Szept. 6.)

(VK.) A pesti élet most hasonlít a színházi felvonás-közkhöz. A színháték egyik felvonása (a nyári idény, fürdővel, kirándulásai) már bevégeződött, a másik pedig (az őszi idény, hangversenyekkel, élénkebb társaséletével) még nem kezdődött el. A mit most látunk: az egy válaszfüggöny, mely egyiránt eltakarja mindazt, a mi volt és lesz, s a mit hallunk, az nem egyéb, mint megszokott cincogás, melyre figyelni sem méltó. Jelenleg sem a színháznak, sem a városligeti köröndnek nincs „teljes“ közönsége. Ott még nagy a meleg, itt már kezdődik a hideg. Ilyenkor a toilette a legkomolyabb embernek is fejtörést okoz, mert alig kerülheti ki, hogy vagy nagyon melegen, vagy nagyon hűvösen ne öltözzék. Olyan se ki, se be időszak ez: küszöb, mely két idény közt válaszfalat képez, de nem ad elég tért arra, hogy vézna voltán valami érdekes történhessék. A nyári helyiségek bérlői már nem tartják érdemesnek valami exquisit mulatságot rendezni, a színházigazgatók pedig későbbre tartják „érdekességeiket“, akkorra, midőn a „társaság“ is visszatér. A fák alatt már nem táncolnak, habár szombaton a lövöldében tartottak még egy „utolsó“ estélyt, az állatkertben pedig ma fejezik be; a városi termek pedig még távol vannak attól, hogy az „első“ mulatságot megkezdjék.

Fecskek, golyák megunva e nyárvégi didergést, nyugtalan csicsérgés és buskomoly álmodozás közt tervezik az ultra-készülést. A nyaralók hüsebb pontjain is a mindig hosszabbuló esteken nem egyszer gondolnak rá, hogy nem volna-e jobb már odabenn? Pedig a naptár még

nyárral ámit, s a nyájas szüret még elég távol van. De a természet kezd megenni a régi rendet, s ki-kibillen a sok ezredéves kerékvágásból, megbolygatva mindent.

S az Erzsébet-téren mégis akadtak bolondos gesztenyefák, melyek a mult napokban újra virágozni kezdtek. Nekik visszatért a tavasz, mint Ellingernek a fiatalság ereje. Valóban, ez a régi buzgó énekes, noha soha sem kímélte hangját, ma több lévvel, több szenvedélyvel énekel, mint valaha. „Tell Vilmosban“ Arnold szerepével egészen árnyékba borítá a mi svájci hőstünkét, kinek csak nevében van meg, nem pedig hangjában is a láng. Mikor ez énekelt: nemcsak láttuk, hanem éreztük is a jegeseket. Ellinger ellenben egymásután két operai este gyújtá föl a közönséget: Arnoldban és Eleazárban. Eddig igen sokszor csak tüdejét bámultuk, most tapsolunk művészetének is. Mi történt vele Gmundenben: nem tudjuk de. mint ha a haladó kor terhet ott hagyta volna a regényes tó partján.

Bezzog a miniszterekkel, kik egymásután térnek vissza (gr. Andrassy, b. Eötvös és gr. Mikó) a mult hét végén érkeztek meg), ép az ellenkező történik. Ők jönnek, hogy a terhet itt vegyék fel újra. A nemzeti színház intendánsa sem virágok ösvényére fog visszalépni. Egy szép képességű énekes (Hajós) készül elhagyni a színházat, mert semmi kedve sincs este nagy tenorszerpeket énekelni s nappal éhezni. Némethy Irma k. a. miatt pedig, ki német színészsnövé kénytelenült, foly a lapokban a szemrehányás. A sajtó tart még attól is, hogy Ujházy Edét sem szerződtek, ki har-

madszor a „Falura kell menni“-ben Pressner tanácsnok szenteskedő alakját ismét ügyesen játssza. Minek is szerződtenék, mikor tehetsége van. még sokra viheti, s valamelyik veteránnak zavarhatná meg boldog nyugalmát? Ha ballerina volna, orsó lábbal, csinos arccal, vagy valami éneklő zsenge lány: akkor majd kapnának rajta a „kászinóban“, hol a szerződötetések szálait szövögetik. E tekintetben a rouéknak több befolyásuk van, mint a kritikusoknak. A sajtó beszélhet bármit is a dráma érdekeiről, a „kászinó“ ezerszer többet ad Rotter Irma k. a. mosolyára és ingerlő pirouettejére.

Mikor is érzük meg már azt az időt, midőn külön dalszínház lesz, hogy oda költözhetnék át az egész színházi „sport“-világ s ott üznék kénye szerint, a maga steple chaiseit? A drámának akkor legalább békét hagynának! Nem is lenne talán oly „fényes“ közönsége, mi a nyakékeket és inggombokokat illeti, hanem a helyett jobban ragyogna a műértés, a művészet valódi szeretete s a szellem, melylyel most legkevesebb fényt üznek. A páholyokban kevesebb lenne a brüsszeli csipke, de kevesebb a hangos csevegés is. Kedves álom! mely, ki tudja, valósul-e a mi időnkben? Valami szörnyű végzet úgy összekötött itt drámát és operát, mint a szegény siámi ikreket, s nem igen látunk vállalkozó szellemet, ki az elválasztás mütétét meg merné kísérteni. Pedig önállóságot csakis azután nyerhetnének, míg így együtt mind a kettő — egy nyomorék.

Különben megengedjük, hogy ez az egész óhaj-tás nem is egyéb, mint néhány nyugtalan vérű író és művész ábrándja. A világ keveset törődik a szegény műsákkal, s a legkitünőbb dráma sem ébresztene nálunk századrésznyi érdekeltséget sem, mint a mennyit Macsvánszky, a gaz hős, ébreszte, ki végre is kézre került, de — halva. Még néhány nap előtt a külső nyaralók félénkebb lakosai ijedezve olvasák egy német lap ama hírét, (maga sem hitte, de azért közlé.) hogy Macsvánszkyt a főváros körül látták cigányok társaságában; mások Szerém és Baranyamegyébe helyezték át; míg néhány nap előtt jött a távirat, hogy meg van löve. Erős expedíció indult ki ellene (a gr. Ráday Gedeon mellett működő Kormos Béla vezérlete alatt), s Paragyan egy körülkerített háznál elkezdődött az ostrom. A gazember védte magát, mint egy hős. Nem is kaphatták meg élve, csak cinkostársát (Budicsot), kit megsebesítve fogtak el. S Bács megye ismét szabadon lélegzik. Boesánat a kirándulásért, miután ez már vidéki történet, de mégis olyan, melynek a fővárosban

szintén élénk zaja van. Különben most nem Pest az érdekes történetek központja, hanem Fiume, hol a nagygyűlés tagjait rendkívüli szivességgel s örömsugárzó arccal fogadják, vagy Zágráb, mely most olyan, mint egy nagy nászra készülő ház: mindenki sűrög-forog benne, s mindent díszítenek, hogy a bán beiktatása minél fényes legyen. Magyar megyék és városok küldöttségei, egy csoport főispán, a miniszterek közül Lónyai és gr. Festetic, s több kormányhivatalnok fognak ez ünnepélyre elutazni, s a főrendi tábla és képviselőház tagjai is föl vannak szólítva, hogy jelenlétükkel minél számosabban emeljék a nemzeti ünnepély fényét.

És ha már egyszer mi is Fiumében és Zágrában kalandozunk, engedje meg az olvasó, hogy kissé odább is csaponghassunk. Tárcaink könnyű sajkája, melyet egy kis toll kormányoz, néhány tintaesőp hátán országokon röpillhet át öt-hat perc alatt, a nélkül, hogy az olvasót nagyon meg-hureolnók.

Páris ezuttal bátran elhagyhatjuk, mert maga Páris is — minden kíváncsiságával és egész izgatottságával együtt, — most a kis Saint-Cloudban van. Ott egy kórágý képezi jelenleg a világ központját, mely körül forog minden. A pénz, ez életlen, de mégis a legidegesb tárgy, reszketés sápad, a mint a kórágýtól balhírek érkeznek. Napoleon császár nagyon beteg! — e néhány szóra valamennyi börze eszt vesztí, kiabál, kétségbeesik. S jön a másik hír: hogy már jobban van, s akkor kiderülnek ismét az arcok, kivéve azokét, kiket az előbbeni hír már tönkre tett. És ez a két ellenkező hír mindig változik, s hol az egyik, hol a másik kerekedik fölül. Senki se tudja, mit higyen, s így inkább hiszi a roszt, mely folyvást nyugtalanítja a világot, mert — a mint hiszik — Napoleon után jön az árvíz. De milyen árvíz, az a kérdés! Van árvíz, melynek dühös, szennyes hullámai az emberek legjobb alkotásait is elsöprik, s magok után csak nyomort és büzhödt iszapot hagynak; az ilyentől méltán félhet a világ. Van azonban egy másféle árvíz is, mely termékenyít s a szomjú földet, a hosszú aszálytól kizsárolt tereket virágzóvá teszi, mint a szent folyam kiöntése, s az ilyentől ki félne?

A víz különben — ha medrében nem fér meg — mindig sok bajt okoz. Wagner Richardot is tönkre tette a mult héten Münchenben. Valamennyi jómódú zenephantasta — a ki csak teheté — a bajor Athénbe gyűlt, hogy jelen legyen a „Rheingold“ előadásán. Ott voltak Liszt, Joachim; ott volt Turgeneff is, a híres orosz író; a

jövő zenéjének apostolai, hogy himnusokat zengjenek, s a régi jó zene barátai, hogy nagyokat nevensenek. Ez a „Rheingold“ egy szinpadí vakmerőség. Első képe vízben játszik, a Rajna ágyában, s tündérnök (énekesnök) uszálva énekelnek benne igen szép hangzású, de érthetlen verseket. Olvasva, e szöveg igen költöies, de gyakorlati kivihetőségében hinni egy kissé sok volt. Miség megpróbálták. A bajor király bőkezűségéből csináltak hozzá mindenféle gépet, diszletet, szemfényvesztést, mert például egy jelenetében az északi mythológia isteneinek — miután az ifjuság tündére elhagyja őket — a nézők szeme láttára kell fokozatosan öregedniök, stb. kioszták a szerepeket, tanultak, próbáltak, kezdték árulni a jegyeket, tartani a nagy próbákat, a midőn végre, az előadás előtt pár nappal, észrevették, hogy e sok pénz és erő mind a képtelenség oltá-

rán van feláldozva. S lett zürzavar! A király megharagudott e sikertelenség miatt, karnagy és színházigazgató összevesztetek és leköszöntek, a távol föld zenezarándokai zugolódtak, Wagner Richárd lázasan sietett elő Lucernből (hol hálás szive bizonyosságképen most leghivebb és áldozatkészebb barátjának: Bülownak nejevel, a Liszt leányával éli napjait), de a király nem fogadta el, s ma már senki sem akar hallani a „Rheingold“-ról, melynek előadását pedig hónapok óta lázas nyugtalansággal várták. Mondják, (s ki ne hinné el?) hogy zenéje valóban nagyszerű, szövege pedig képzelemgazdag; de akármilyen egyéb, mint zenei, dráma; sőt ellenkezőleg oly phantasmagória ez, melynek kivitelére kevés a mai gépészek lángese, s valamivel több kellene hozzá — egy kis mindenhatóság.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

Történeti naptár. Szeptember hó 10-én. Sabbathai Lewi, az ál messiás † 1676. — Adelung † 1816. — A szent sátor a pusztában felállittatik v. t. u. 2514.

11. Mária Terézia a magyar testőrséget felállítja 1760. — Hermann semmivé teszi a római legiókat 9—11. — Géza győzelme Jasomirgott Henriknek a Leithennél 1146. — Nagy Lajos magyar király † 1382. — Eugen hg 'győzelme Zentánál 1692. — Pray György született 1723. — Mária Terézia gyermekével a pozsonyi országgyűlésen 1741. — Ugo Foscolo 1826., Murawieff 1866 ††.

12. Doria megszabadítja Genuát 1528. — Bécs a törököktől megszabadul 1683. — Nagy üstökös 1859.

13. Titusz, római császár † 81. — Beatrice di Tenda kivégeztetik 1418. — Cromwell † 1658. — Beauharnes Jenő született 1781. — Báró Eötvös József született 1813. — Oudinot † 1847.

14. A magyar testőrség lemond a szolgálatról 1848. — Allighieri Dante † 1321. — Humboldt Sándor született 1769. — A drinápolyi béke 1829. — Wellington hg † 1852. — Rossini 1868. báró Rothschild Jakab 1868 ††.

15. Cooper született 1788. — Moszkva felgyujtatott 1812. — Santa-Anna fut Mexikóból 1847. — Konstantinápolyban messze ágazó özszeszkesküvés fedeztetett fel 1859. Közli: V. A.

* (Az állatok elíteltetése.) A középkori igazságszolgáltatás legnevezeteseb kuriózuma, hogy a bajt vagy kárttevő állatokat törvényszékieleg elítélték. Erre nézve egy berlini jogtudós (Wiese

Bernát) ismét több okmány birtokába jutott. 1372-ben Nürnbergben a polgármester macskái a szomszédban elkövetett lakomázás miatt négy napi böjtre íteltetvén, csak a polgármester föllépésére kaptak két napi böjtöt, oly kikötéssel, hogy a szobából még két napig nem szabad kibocsátani. A pfälzi örgróf paripája 1413. évben tizenkét korbácsütésre íteltetett, mivel a lovászt levétvén, egy öreg asszonyt feldöntött, ki e miatt jelentékeny sérüléseket szenvedett. A következő 1493-ból való ítélet nagyon érdemes arra, hogy szó szerint is közöljük. „Mi, Müglitz (Morvában) előjárósága, mindenkinek tetszőleg elrendeljük, hogy a Norzwanek lakos két kutyája, istentelen és galád dolgokért, melyek növelésére szolgál, hogy isteni-tisztelet kijöttekor történt, két nap alatt agyonüttesenek s öt nap alatt bőrük községünk lakosainak nyilvánosan bemutatassék.“ Mulatságos a következő ítélet, melynek eredetije a nürnbergi levéltárban van: „Egy kőborló „Rongyos“ nevű majma, mely az emberi cselekedetek kicsufolásában nagy kedvét lel, s egy polgártársunkat, midőn e fölött megbotránkoznék, fa-darabokkal megdobált, mi Nürnberg város hatósága négy napi elzáratásra ítéljük.“ Alább ez következik: „Az ítélet végrehajtott, de a gonosz állat az ablakon megszökve, az udvarban károkat tett, az edényeket összetörte, s Borbála nevű nöcselédet megharapott, úgy, hogy ennek sebe borzasztó lett.“ A gonosz állat elfogatván, megégetni rendeltetik, csavargó gazdája pedig egy napig homokot hordani köteles.“

társaság tagja, e hó 5-én 40 éves korában elhunyt. Béke poraira!

* (Jókai új regényét ír) a „Hon” jövő évi folyamára: „Hogyan kell meggazdagodni?” cím alatt. E regényt a „Hon”-nál egyidejűleg a „N. Fr. Lloyd” is közleni fogja, német fordításban. A jelenleg folyó „Köszívű ember fiai” című regényt Jókai már bevégezte, s midőn a „Hon” tárcájában az egész megjelent, ugyanakkor önállólag is megjelenik 6 kötetben az „Athenaeum” kiadásában.

* (Dal-pályázat.) A pécsi dalárda két pályadíjat tűz ki vig magyar férfi-kardalokra; de kéri a csárdás alakot mellőzni. Első díj 6, második 4 darab arany. A beküldés határideje nov. 30-ika.

* (A nemzeti múzeum) dr. Derthiertől, Konstantinápolyból érdekes két gypsz-öntvényt kapott. Nevezetesen egy felső állkapocs-töredéket ama bronz kigyó-oszlopból, mely 479. Kr. e. a perzsaák fölött nyert diadaljeléül Delphiben emeltetett, s melyet Nagy Constantin a konstantinápolyi lovardában (hippodrom) fölállított; s egy küzdő amazont ábrázoló töredéket azon mansoleumból, melynek nagyobb része a brit múzeumba került. — Az öntvények eredetije a szent Iréne nevű konstantinápolyi múzeumban léteznek.

* (A régészeti iránti érdekeltség) végre nálunk is emelkedni kezd. Tíz év előtt az akadémia régészeti bizottságának évenként alig kellett néhány levelet váltania régészeti ügyekben. Ellenben az idén július közepéig 188 levelet a felterjesztést küldő szét levelezőkhöz, kiktől 131 levelet kapott. Megemlítjük ezuttal, hogy a „Hon” elsorolja, mennyi becses magyar régiség van Bécsben, melyek minket illetnének. Többi közt a császári kincstárban Bocskai Istvánnak a töröktől kapott koronája, II-dik Apafi Mihály kardja s fejedelmi botja, sok koronázási emlék s' b.; az ambrási gyűjteményben Báthori István fejedelem fegyverzete, Zrínyi Miklós sisakja, Mátyás király kardja, II. Lajos egykoru arcképe; a fegyvertárban pedig a Báthoriak gazdag fegyverzete s II. Lajos vértje, s' b.

* (Érdekes mutatványokat lehet látni) most a redoutban. Dr. Klug mutat növényeket és élő állatokat roppantul nagyító üvegen. A láthatlan állatok ez üvegen át igen nagy alakot nyernek, például a régi obhigonokon érenként hemzsegő hajférgek nagyboknak látszanak a legizmosabb patkányoknál is.

* (A hotel-átszai expedíciótól) mind Xantus, mind pedig b. Kasz Ivor csakugyan visszamaradtak Kínában, míg az expedíció Dél-Amerika felé folytatja útját. Kasz a magyar ministeriumtól választ vár azon kérelmére, vajjon Siamot tudományos célból bentarthatja-e? Ha nem, egyenesen visszatér hazájába. Xantus visszatérése előtt be-mándékoszik utasni a philippi-i szigeteket, Borneót és Új Guineát.

* (Haldionás). Ellenbogen Gyula fiatal seneköltő, kivel épen most jelent meg öt eredeti magyar dal, melyek általános figyelmet ébresztettek a zenészet körökben, e hó 1-éjén meghalt, 22 éves korában!

* (Az aradi lyceum alapkövének letétele) e hét folytán már megtörtént, s és ünnepélyen b. Eötvös közoktatási miniszter is jelen lesz.

* (Karagorygyevits hg) a legfelsőbb ítélőszék határozása folytán, illő kezeség mellett szabad lábra helyeztetett.

* (Szilágyi Ferenc) Erdély mult századi történeteire vonatkozó kutatásai végett Bécsben tartózkodik, hol a levéltárakban sok, igen nagy fontosságú adatokat fedezett fel. Kiválóan az id. Wesselényi Miklós életére s a Hórvilágra vonatkozó kutatásait folytatja, s ez utóbbiakra vonatkozólag a közös hadügyministerium archivumban akadt ritka becű adatokra.

* (Paragayán történt a nevezetes eset), hogy t. i. Macsvánuskyt agyonlőtték. Ő és társa igen elkeserülten védtek magukat. Parsetica biztos és négy pandur könnyű sebeket is kaptak. Az expedíció Kormos Béla miniszteri titkár vezetésé alatt állt.

* (Érdekes régészeti és természeti felfedezések) tétettek közelebb Debrecen körül. Kovács János tanár körutat tett a Sárrét vidékén a kőkorszak maradványainak kutatása végett. Bojt, Váncsod, Keresztes, Furta, Zsáka, Szeghalom, mind gazdagok a régi kőszerszámok maradványaiban, melyekből a tanár ur a múzeum számára több érdekes darabot hozott. Legérdekesebb azonban egy kovapalából elég ügyesen készített egy láb hosszú kőszerszám, melyet m. -keresztesi lakos, Kereszturi Ferenc ügyvéd ur ajándékozott, s a mely a szülőiskertnek felfogott földben két ásonyomnyira találtatott, a hol igen sok obsidián kő-töredéket is leltek. — Továbbá ugyancsak Debrecenben Szántay Adolf ügyvéd egy pár óra alatt 96 darab obsidián kő-töredéket szedett a K.-Péres felől eső majorsági földek körül levő homok-dombokon. Ugyanezalokkal több bronz fegyvertöredéket is talált egy vele kinn levő barátja, s a többek közt egészen ép bronz-gyűrűt is, melyről csak a kő van leválva.

* (Vidéki János festész hazánkja) ki jelenleg Velencében van, több festményt állított ki az ottani múttárlaton. Nagy elismeréssel irnak ezekről, s mi örömet viszhangozzuk itthon.

* (A mária-besnyői kolostornak) most egy előkelő lakosa van: a 84 éves gr. Zichy Károly, gr. Batthyányi Lajosné és Károlyi Györgyné edes atyjuk, a legtiszteltemeltőbb a leggazdagabb magyar magnások egyike. E regényes fekvésű kolostor már ifjú korában is, midőn herceg Grassalkovicsal sokat vadászott körűlte, nagyon megtetszett neki, s most végnapjaiban ott kívánta élvezni a nyugalom csendjét, vallásos szemlélődésekben. Gyermekei és unokái azonban kérték, hogy ne hagyja el az ő családi szerető körűket. Ennélfogva a gróf elhatározá, hogy nem lesz a kolostor állandó lakosa, hanem évenként csak egy bizonyos időt fog ott tölteni. Jelenleg ott van, nagy tisztellettől körűveve. Korán kel, misét hallgat, részt vesz a vallásos elmélkedésekben és a szerzetesek három táj étkü ebédjében, fölolvastat magának, irogat és sétál.

„Hazánk a külföld“

szinesnyomású műlapokkal megjelenő s legolcsóbb képes hetilap új évnegyedi folyamára.

Előfizetési feltételek:

Egész évre
Félévre júliustól—decemberig

6 frt. | Negyedévre júliustól—októberig . . . 1 frt 50 kr.
3 „ | az 1868-ki műmelléklet csomagolása külön 30 „

Szokoly Viktor,
felelős szerkesztő.

Kiadó és tulajdonos: az „Athenaeum“ társulat.
(Pest, barátok tere 7. szám.)

Ajánljuk a nagyrődemű közönség figyelmébe

KOHN IGNÁCZ

óragyárosnak

már számos évök óta legjobb hírből álló műteltét
Pesten, Kegy-útoza 6. sz.,

mint e szakban legamilárabb és legbecsületesebbet, miután e tekintetben számos elismerő-iratot tud felmutatni, s mint-hogy ésszekötésben áll Schweits legjelesebb óragyárosával, azon kedves helyesben van, hogy eskis a legjobb és legolcsóbb órákat szállíthatja.

Valamennyi schweitsi szecőbra 3 évi írásbeli jótállás mellett adatik el, melyek fekvő, szóval mindenféle helyesben a legjobban ki vannak próbálva. Minden veő ingyen kap egy kis könyvet, melyet 8 adott ki magyar és német nyelven, s melyből megtudható, hogy lehet az órákat folyton jó állapotban tartani, s melyben egy kiegyenlítő táblázat is van, mely szerint az óra a napóra után igazítható

Árjegyzék:

Órák	Arany csillinder órák 8 rubin hőlgyek.	59, 61—44
Órák	nek kettős fedél	
Órák	Arany csillinder órák 8 rubin hőlgyek.	59, 61—44
Órák	nek kettős fedél	
Órák	Arany horonyórák 15 rub. kettős fedél	46, 59—38
Órák	és belső aranylappal	43, 63, 68—60
Órák	Arany csillinder és horonyórák gyémántokkal edve	63, 68, 69, 78—86
Órák	Arany remontoir hőlgyeknek kettős lappal és a nélküli	64, 78, 98, 99
Órák	Órák minden 8-ad nap felbuzosító	16, 20, 22—24
Órák	Fűgő órák óra- és félóra-tűszel	20—22
Órák	óra- és negyedórátűszel	48, 50, 51—66
Órák	Házi regulator	30—39
Órák	Ébraszó órával	—
Órák	Varázso órák, melyeket nem szűkít	50—80
Órák	Vadász-remontoir	—
Órák	Minden fajtájú torony-órák valamint javítások megrendelése a legolcsóbb áron fogadták 12 el.	
Órák	Legszűkebb és divatosab minta.	
Órák	Arany medallion 14 kr, 7, 10, 13, 18, 22, 30, 37, 41.	
Órák	Arany medallion 18 kr, 18, 18, 24, 30, 36—46 fig	
Órák	Arany rövid 18 krtos láncok, 16, 24, 32, 40, 50, 60, 70—80 fig.	
Órák	Arany hosszú 18 krtos láncok, 35, 45, 55, 70, 80, 90—100 fig.	
Órák	Arany tűrlék 18 krtos, 6,50, 6,50, 7,50, 12,30, 15,50.	
Órák	Aranytűrlék 14 krt. 3,50, 4,50, 5,50, 6,50, 7,50, 8,50, 9,50, 10,50, 13,50, 14,50.	
Órák	Arany pesenőbű kövel, 14 kros 4,50, 5,50, 6,50, 7,50, 8,50, 9,50, 10,50, 11,50, 12,50, 13,50, 14,50.	
Órák	Arany sűrlék 12 kros 4, 5, 6, 10—14.	
Órák	Arany sűrlék-gombok 14 krtos párja 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12—15.	
Órák	Arany sűrlék-gombok 15 krtos párja 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12—15.	
Órák	Északi rövid láncok 78 lates 4, 5, 6—7.	
Órák	legdomobb franczia 7, 8, 9, 10, 12, 14 el.	
Órák	Északi hosszú nyakláncok 7, 8, 9, 10, 12—15.	

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi ószhaj (többé)

MELANOGENÉ

Dioqueumarettől Rouenből. Gyár: Rouenben, rue Saint-Nicolas 39.

A haj és szakálnak pillanatnyi gyors, — bármely árnyasata, a bőrre néve minden kártékony hatást nélküli hatására.

Ezen festőszert legjobb valamennyi eddig használtak közt.

Főraktár: Pesten Török J. gyógyszerés urnál, király-útoza 7. sz. Ára 8 ft 50 kr, postán 20 krral több.

As

„Athenaeum“-ban megjelent:

Jókai Mór: *A szerelem boldogjai.*
E regény talán legnagyobb sensatiót költött a kedvelt regényiro minden eddig megjelent művei közt. Cselekvénye a legújabb mult politikai világban, az ugynevezett provisoriumban játszik. A nélkül, hogy személyeket festene, ismerősök előttünk minden alakok: a méltóságos úrtól — ki mindenféle kormány alatt méltóságot játszik, az élelem bankáron s a divathölgyön át egész a cirkus bohócáig; ugyszintén a nádaly-természetű államhivatalnokoktól a nemesszivi katonáig. — Társadalom-politikai korrajz e mű, mely e tekintetben mintegy folytatás a külföldön is oly nagy érdekkel fogadott „Uj földesur“-nak s előre is örülnék a kedvező fogadtatásnak, melyet e mű mind a szomszéd-német, mind a távolabbi angol irodalomban magának s irodalmunknak szerez. 4 kötet 4 ft.

A párisi világkiállításon nagy érccmel lett kitüntette.

Montre Proletaire (munkás-órák) kristályüveggel, a nyaknál jobboldal felbuzosító, tartósan készitve 14 frt.

Vidék: megbízások, az ésszeg előleges beküldése, vagy postai utánvevő mellett a leggyorsabban a j. ártérnek. — Órák, arany és ezüst, legmagasabb áron megvételnek és beszerítésnek.